

İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN SINIF İÇİ ETKİNLİKLERİ

Doç. Dr. Veysel SÖNMEZ (*)

Bu araştırmada, Ankara'daki ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin sınıf içi etkinlikleri incelenmiştir. Bu etkinlikleri zaman, eğitim teknolojisi, öğrenme ve öğretme stratejisi, yöntem ve teknikleri, ceza, ünite sırası, ipucu, dönüt, düzeltme, pekiştirme, öğrenci katılabilirliği, ses tonu, dili kullanmadaki etkinliği, mantık, biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirme, sevgi ve günlük planlar başlıkları altında toplanmıştır.

Araştırma, 1990-1992 yıllarında Ankara'daki gecekondulu, merkez ve özel 9 ilkokuldan seçilen 187 öğretmen üzerinde gözlem yoluyla yapılmıştır. Gözlem formu yukarıda belirtilen değişkenlere göre düzenlenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, gözlem formuyla toplanan veriler analiz edilip sunulmuştur.

ZAMAN

Gecekondulu, merkez ve özel ilkokullarda görev yapan 187 öğretmenin bir ders saatini kullanmayla ilgili veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

TABLO 1
Öğretmenlerin Bir Ders Saatini Kullanmaları

	N	Derse zam. önce giren	Derse zamanında giren	Derse 5 dakika içinde geç giren
Gecekondulu	61	2	2	57
Merkez	65	1	3	61
Özel	61	—	2	59
Toplam	187	3	7	177

(*) Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

Tablo 1'e göre, gecekondu bölgesindeki 61 öğretmenden 2'si derse zamanından önce, 3'ü zamanında, 57'si bir ile beş dakika arasında geç girmektedir. Merkezde ise, 65 öğretmenden biri derse zamanından önce, 3'ü zamanında, 61'i bir ile 5 dakika arasında geç; özel ilkokullarda, 61 öğretmenden 2'si zamanında, 59'u bir ile beş dakika arasında geç girmektedir.

Bu verilere göre, ilkokul öğretmenlerinin .04'ü derslere zamanında, .94'ü ise geç girmektedir. Kırk dakikalık dersin ortalama bir ile beş dakika arası boşa gitmektedir.

DERS SAATİNİN KULLANILMASI

Gecekondu, merkez ve özel dokuz ilkokulda görevli 187 öğretmenin 40 dakikalık bir ders saatini nasıl kullandıkları Tablo II'de verilmiştir.

TABLO 2
Öğretmenlerin Ders Saatini Kullanmaları

	Okul Sayısı	N	Yoklama X	Öğretmen Konuşması X	Öğrenci Konuşma X	Boş geçen Zaman X
Gecekondu	3	61	4.2	18.4	9.3	8.1
Merkez	3	65	4.4	19.4	6	10.2
Özel	3	61	4.2	22.1	7.3	6.4

Tablo 2'de görüldüğü gibi, gecekondu bölgesindeki 3 okulda 61 öğretmen bir ders saatinin ortalama 4.2 dakikasını yoklamayla, 18.4 dakikasını konuşmayla, 9.3 dakikasını öğrencileri konuşturarak, 8.1 dakikasını sessiz durma, derse geç girmeye geçiriyor. Merkezdeki 65 öğretmen, ortalama 4.4 dakikayı yoklama, 19.4 dakikayı konuşma, 6 dakikayı öğrencileri konuşurma, 10.2 dakikayı da geç girme ve öğrencileri sessiz tutmaya; özel okullardaki 61 öğretmen, ortalama 4.2 dakikayı yoklama, 22.1 dakikayı konuşma, 7.3 dakikayı öğrenci konuşmasına, 6.4 dakikayı derse geç girme ve sessiz durmaya harcıyor.

Bu verilere göre, öğretmenler kırk dakikalık bir dersin .68'ini kendi ve öğrencilerin konuşmasıyla geçirmektedirler.

EĞİTİM TEKNOLOJİSİ

Gecekondu, merkez ve özel ilkokullarda görev yapan 187 öğretmenin ders sırasında eğitim teknolojisinin kullanmaları ile ilgili veriler Tablo 3'te verilmiştir.

TABLO 3
Eğitim Teknolojisini Kullanma

	n	Kara Tah. Sil. Teb.	Film	Tepegöz	Video	Televizyon	Den. Araç Ger.	Bilgisayar	Resim, Tablo, Harita vb.
Gecekondu	61	61	-	-	-	-	2	-	12
Merkez	65	65	-	-	-	-	8	-	7
Özel	61	61	-	-	-	-	13	-	11

Tablo 3'e göre, dokuz okulda görev yapan 187 öğretmenin tümü derslerinde karatahtayı, silgi ve tebeşiri kullanmaktadır. Gecekondu bölgesindeki öğretmenlerin 2'si deney araç ve gereçlerini, 12'si resim, tablo, harita vb., merkezdekilerin 8'i deney araç gereçlerini, 7'si resim, tablo, harita vb., özel okullardakilerin 13'ü deney araç gereçlerini, 11'i resim, tablo, harita vb. kullanmaktadırlar. Her üç bölgedeki öğretmenler film, televizyon, tepegöz, video, bilgisayarı (bunlar bir kısım okullarda bulunduğu halde) kullanmamaktadırlar.

Bu verilere göre, gecekondu, merkez ve özel okullarda görev yapan öğretmenlerin hala kara tahta, silgi ve tebeşire bağlı oldukları söylenebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME STRATEJİ, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Gecekondu, merkez ve özel ilkokullarda görev yapan 187 öğretmenin ders işlerken kullandıkları strateji, yöntem ve teknikler Tablo 4'te verilmiştir.

TABLO 4
Öğrenme Strateji, Yöntem ve Teknikleri

Değişkenler	Gecekondu	Merkez	Özel
Sunuş Yolu	—	—	—
Buluş Yolu	—	—	—
Araştırma-Soruşturma Yolu	—	—	—
Tam Öğrenme	—	—	—
Düzanlatım	—	—	—
Güdümlü Tartışma	—	—	—
Örnek Olay	—	—	—
Gösterip Yaptırma	—	—	—
Soru-Cevap	43	42	44
Uygun soru-cevap	—	—	—
Öğretmen konuşması (Formal)	61	65	61
Tartışma	2	3	3
Münazara, panel, açikoturum vb.	—	—	—
Beyin fırtınası	—	—	—

Değişkenler	Gecekodu	Merkez	Özel
Dramatizasyon	—	—	—
Gösteri	—	—	—
Rol oynama	—	—	—
Skeç	—	—	—
Taklit	—	—	—
Gezi, gözlem	—	—	—
Eğitsel oyunlar	—	—	—
Deney yapma	2	8	13

Tablo 4'e göre, gecekodudaki 61 öğretmenden 43'ü, merkezdeki 65 öğretmenden 42'si, özeldeki 61 öğretmenden 44'ü soru-cevap tekniğini; tüm öğretmenlerin formal öğretmen konuşmasını; toplam 8 öğretmenin tartışma tekniğini kullandıkları; toplam 23 öğretmenin deney yaptıkları gözlenmektedir. Öğretmenlerin tümünün öğretim strateji ve yöntemleriyle diğer teknikleri kullanmadıkları anlaşılmaktadır.

Bu verilere göre, öğretmenlerin genel olarak derslerde formal öğretmen konuşmasını kullandıkları söylenebilir.

ÖĞRETME ETKİNLİKLERİ

Gecekodu, merkez ve özel ilkokullarda görev yapan 187 öğretmenin sınıf içi öğretim etkinlikleriyle ilgili davranışları Tablo 5'te verilmiştir.

TABLO 5

Davranışlar	Gecekodu	Merkez	Özel
Ceza ve ikaz verenler	61	65	61
Ünite sırasına uyan	61	65	61
Uygun ünite sırası	—	—	—
Dönüt	2	8	14
Düzeltilme	2	8	14
Pekiştireç	2	2	6
İpucu	1	1	1
Zamanında ve uygun dönüt düzeltilme, ipucu ve pekiştireç	—	—	—
Göziletişimi	—	—	—
Grup dinamiği	—	—	—
Örnek verme	61	65	61
Uygun örnek verme	2	3	3
Doğruyu tekrar ettirme	4	3	3
Yanlış yanıtlayana düzeltilme imkanı tanıma	—	—	—
Öğrenciyi yüreklendirme	—	—	—
Öğrencilerin akıl kullanma yollarını işe koşmalarını sağ.	—	—	—
Sevgi	—	—	—

Tablo 5'e göre, tüm öğretmenlerin ünite sırasına uydıkları, derslerinde örnek verdikleri söylenebilir. Buna karşın hiçbir öğretmenin zamanında ve uygun dönüt, düzeltme, pekiştirme, ipucu, gözetimi, grup dinamiği, yanlış yanıtlayana düzeltme imkanı tanıma, öğrenciyi yönlendirme ve onun akıl yürütme yollarını öğrenmesi ve kullanması değişkenlerine uymadığı gözlenmiştir.

ÖĞRENCİ KATILGINLIĞI

Gecekondu, merkez ve özel ilkokullarda görev yapan 187 öğretmenin öğrenci katılımını sağlamaya ilgili verileri Tablo 6'da sunulmuştur.

TABLO 6

	Gecekondu	Merkez	Özel
Her öğrenciye söz verme	—	—	—
Sınıfın yarısına söz verme	—	—	—
En fazla on kişiye söz verme	2	5	7
1-5 öğrenciye söz verme	59	60	54
Hiç söz hakkı vermeme	—	—	—
Tartışma açma	2	3	2
Deney, gözlem, araştırma-gezi yapma	2	8	13
Eğitsel oyunlar	—	—	—
Yazdırma	61	65	61
Okutma	61	65	61
Öğrencinin soru sormasına olanak tanıma	1	2	2
Soruları uygun olarak sınıfa sunma	—	—	—

Tablo 6'da, tüm öğretmenlerin okuma ve yazma etkinliklerine yer verdikleri, genelde 1 ile 5 öğrenciye yanıtlanma imkanı tanıdıkları gözlenmiştir. Buna karşın hiçbir öğretmenin, eğitsel oyunlara, soruları uygun olarak sınıfa dağıtma etkinliklerine uymadıkları, çoğu öğretmenin tartışmaya deney, gözlem, gezi ve araştırmaya yer vermedikleri söylenebilir.

Bu verilere göre, öğretmenlerin sınıf içinde öğrenci katılımını öğrenme-öğretme kurallarına göre etkin biçimde yerine getirmedikleri ileri sürülebilir.

SES TONU VE ANA DİLİ KULLANMA

Gecekondu, merkez ve özel ilkokullarda görev yapan 187 öğretmenin sınıf içinde ses tonunu ayarlama ve ana dili kullanmayla ilgili verileri Tablo 7'de sunulmuştur.

TABLO 7

	Gecekodu	Merkez	Özel
	61	65	61
Ses tonu uygun	18	21	20
Ses tonunu sınıfa ve konuya göre ayarlayan	—	—	—
Hiç telaffuz hatası yapmayan	—	—	—
Başladığı her cümleyi bitiren	—	—	—
Doğru ve anlamlı cümle kuran	—	—	—
Sınıfın düzeyine uygun cümle kuran	—	—	—
Vurgulamayı doğru yapan	—	—	—
Hiç mantık hatası yapmadan konuşan	—	—	—
İçeriği doğru ve anlaşılır şekilde sunan	—	—	—

Tablo 7'ye göre, 187 öğretmenden 59'unun ses tonu uygundur. Tabloda sunulan diğer değişkenler açısından hiçbir öğretmenin yeterli olmadığı söylenebilir.

Bu verilere göre öğretmenlerin ana dili sınıf ortamında etkili, doğru, öğrenme-öğretme kurallarına göre tutarlı kullanamadıkları ileri sürülebilir.

BİÇİMLENDİRME-YETİŞTİRMEYE DÖNÜK DEĞERLENDİRME

Gecekodu, merkez ve özel ilkokullarda görev yapan 187 öğretmenin biçimlendirme yetiştirmeye dönük değerlendirmeyle ilgili verileri Tablo 8'de sunulmuştur.

TABLO 8
Biçimlendirme-Yetiştirmeye Dönük Değerlendirme

	Gecekodu	Merkez	Özel
Her dersin sonunda yapan	—	—	—
Ünite sonunda yapan	8	11	11
Teke tek dönüt, düzeltme veren	—	—	—
Kağıtları dağıtan	8	11	11
İtirazları dinleyen ve yanlışını düzelten	8	11	11

Tablo 8'e göre, öğretmenlerden 30'unun her ünitenin sonunda biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirme yaptıkları, kağıtları dağıttıkları, itirazları dinleyip düzelttikleri gözlenmiştir. Buna karşın, hiçbir öğretmen, her dersin sonunda biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirme yapmamakta, teke tek dönüt ve düzeltme vermemektedir.

Bu verilere göre, öğretmenlerin .16'sının biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirmenin belli kurallarına uydıkları, .84'ünün ise bu tür bir değerlendirme yapmadıkları söylenebilir.

PLAN YAPMA

Gecekondu, merkez ve özel ilkokullarda görev yapan 187 öğretmenin günlük planlarla ilgili verileri Tablo 9'da sunulmuştur.

TABLO 9
Günlük Plan Yapma

	Gecekondu	Merkez	Özel
Plan yapan	61	65	61
Araç-gereçleri belirleyen	61	65	61
Uygun araç-gereç belirleyen	22	18	33
Hedef (amaç) belirleyen	61	65	61
Uygun hedef (amaç) belirleyen	-	-	-
Davranışları belirleyen	-	-	-
Konuyu belirleyen	61	65	65
Hedef davranışlara göre konu belirleyen	-	-	-
Dikkati çekme yapan	-	-	-
Güdüleme yapan	-	-	-
Gözden geçirme yapan	-	-	-
Derse geçiş yapan	-	-	-
Uygun strateji-yöntem ve teknik kullanan	-	-	-
Uygun Pekiştirme, ipucu, dönüt, düzeltme	-	-	-
Uygun akıl yürütme kullanan	-	-	-
Uygun sorular	-	-	-
Ara ve son özet yapan	-	-	-
Tekrar güdüleme yapan	-	-	-
Kapanış yapan	-	-	-
Değerlendirme bölümünü düzenleyen	-	-	-

Tablo 9'a göre tüm öğretmenler günlük plan yapmakta, hedefleri ve konuyu belirlemektedirler. Buna karşın hiçbir öğretmen günlük ders planını eğitim biliminin ilkeleri-ne göre hazırlamamaktadır.

YORUM VE ÖNERİLER

Bu başlık altında elde edilen bulgulara dayanarak sonuçlar yorumlanmış ve bazı önerilerde bulunulmuştur.

ZAMAN

Öğrenci erişimini etkileyen önemli değişkenlerden biri de zamandır. Zamanın etkili bir biçimde kullanılmasıyla öğrenci erişimi arasında anlamlı bir ilişki vardır (Anderson 1973: 13-60; Block 1970: 16-45; Bloom 1974: 682-688). Zamanın sınıf ortamında öğrencinin aktif katılımı biçiminde kullanılması gerekir. Bu da öğrencinin istedik davranışları tekrar etmesi, örnek vermesi, nedenini, niçinini vb. söylemesi, ilkeleri, yöntemi uygulamasını gerektirir. Oysa, araştırma kapsamına giren 187 öğretmenin .94'ü derse zamanında girmemekte, kırk dakikalık dersin .32'sini yoklama ve boş, .50'sini kendi konuşmasına ve sorulan sorulara yanıt verme, tekrar etme, okuma ve yazmayı kapsamaktadır. Transfer ve uygulama düzeyindeki davranışlarla ilgili harcanan zaman ise çok azdır. Bu verilere göre, öğretmenler, ders zamanını etkili bir biçimde kullanmamaktadır.

EĞİTİM TEKNOLOJİSİ

Eğitim teknolojisiyle öğrenci erişimi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bazı davranışların kazandırılmasında, eğitim teknolojisi zorunludur. Tepegöz, video, film, harita, deney setleri vb. hem iletişimi kolaylaştırır, hem de davranışların kalıcılığını sağlar. Oysa araştırma kapsamına giren 187 öğretmenin hepsi karatahta, silgi ve tebeşiri kullanmakta; buna karşın pek çok okulda video, televizyon, film ve kasetler olduğu halde hiçbir öğretmen bunları kullanmamaktadır. Bu araçlar, okul müdürlüğün odasında bulunmakta ve sınıf ortamına getirilememektedir.

Deney setleri hemen hemen her okulda olduğu halde 187 öğretmenin .88'i bunları eğitim ortamına getirmemektedirler. Bunun nedeni, deney setlerinin sayıca yetersiz olması, deney yapılacak ortamın olmaması, öğretmenin deney setini nasıl kullanacağını bilmemesi, kullanmak istememesi, deneylerin uzun zaman alması, bazı okullarda deneyleri başka öğretmenin yapması değişkenlerine bağlanabilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME STRATEJİ, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Öğrenme stratejisi, yöntem ve teknikleriyle, öğrenci erişimi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bilgi düzeyindeki davranışları kazandırırken genellikle sunuş yolu stratejisi, düz anlatım yöntemi, soru-cevap, formal ve informal öğretmen konuşması, söylev, sempozyum gibi teknikler; kavrama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerindeki davranışları kazandırırken genelde buluş yolu stratejisi, örnek olay, güdümlü tartışma, görüşme yöntemleri, soru-cevap, beyin fırtınası, münazara, panel, zıt panel, vb. teknikler; uygulama ve daha üst düzeydeki davranışları kazandırırken araştırma-soruşturma stratejisi, örnek olay, gösterip yaptırma yöntemleri, gösterme, yaptırma, deney, gezi, gözlem, demostrasyon, problem çözme vb. gibi teknikler işe koşulmalıdır (Sönmez 1991: 1, 9).

Buna karşın, araştırma kapsamına giren 187 öğretmenin hiçbiri bu strateji ve yöntemleri kullanmamaktadır. Gösterme, yaptırma, soru-cevap gibi teknikler de sınıf ortamında kurallara uygun olarak işe koşulmamaktadır. Eğitsel oyunlara hiç yer verilmemektedir. Oysa, eğitsel oyunlar, ilkokullarda ve özellikle de 1., 2., 3. sınıflarda çok

etkili öğrenme ve öğretme etkinlikleridir. Bunun nedeni; öğretmenlerin yetiştirme tarzından, oyunu eğitim etkinliği olarak görmemelerinden, müfettişlerin oyuna karşı çıkmalarından kaynaklanabilir.

ÖĞRETME ETKİNLİKLERİ

Öğrenme etkinlikleri; ünite sırası, ipucu, dönüt, düzeltme, pekiştirme, gözetimi, tekrar, grup dinamiği, uygun örnek verme, sevgi ve ceza olarak ele alınmış; ipucu, dönüt, düzeltme, pekiştirme ve sevgi ile öğrenci erişisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Bloom 1979: 107-135; Aksu 1980: 26-54; Yunt 1978: 22-46; Sönmez 1986: 135-156). Ceza ve ceza olarak kullanılan ikazların istedik davranışı kazandırmadığı, tersine istenmedik davranışların oluşmasına neden olduğu bilinmektedir. Buna karşın, araştırma kapsamına giren 187 öğretmenin hepsinin ceza ve ikazları kullandıkları gözlenmiştir. Bunun nedeni; Türk toplumundaki geleneksel öğretmen davranışlarına, strateji, yöntem ve teknikleri kullanmayı bilmemeye, temele alınan daimci ve özellikle de esasici eğitim felsefelerine dayanabilir.

Dönüt, düzeltme, pekiştirme ve ipucu verme, yanlış yapan öğrenciye düzeltme olanağı tanıma, onu yüreklendirme, grup dinamiğini ve akıl yürütme yollarını kullanma, sevgi eğitim ortamında uygun ve etkili bir biçimde işe koşulmamaktadır.

ÖĞRENCİ KATILGINLIĞI

Öğrencinin derse aktif katılımıyla erişisi arasında anlamlı bir ilişki vardır (Bloom 1979: 111-276; Özçelik 1974: 17-61). Öğrenme işini, öğrenci yapacaktır. Bir başka deyişle, istedik davranışı o kazanacaktır. Bu nedenden dolayı, öğrencinin eğitim ortamında, öğretilen davranışı tekrar etmesi, sorunu çözmesi, gözlem, deney, araştırma yapması, örnek vermesi gibi etkinlikleri ortaya koyması gerekir. Oysa, öğrenciye bir ders saatinde ayrılan zaman, ortalama 7.2 dakikadır. Bu zamanda öğrenciler çoğu kez sorulara sözlü olarak yanıt vermektedirler. Öğrencinin bizzat deney ve araştırma yapmakla geçirdiği zaman çok azdır.

Öğretmenler, bir ile beş öğrenciye söz vermektedirler. Deney ve gözlem yaptırılan 23, tartışma açanlar ise 7 kişidir. Yazdırma ve okutma her öğretmen tarafından yaptırılmaktadır. Bu tür etkinliklerde, öğrenciler kitap okuyorlar ve öğretmenin söylediklerini yazıyorlar. Bunların, istedik davranışları kazandırmada etkili olduğu söylenemez. Bu veriler, öğretmenlerin öğrencileri aktif olarak derse katamadıklarını ortaya koymaktadır. Bunun nedeni; geleneksel öğretmen tutumlarından ve öğretmen yetiştiren kurumların eğitimdeki yetersizliklerinden kaynaklanabilir.

SES TONU VE DİLİ KULLANMA

Dil, iletişim aracıdır. İnsanlar, günlük iletişimi .98 konuşarak yapmaktadırlar. Türk Eğitim Sisteminde de sözlü iletişim eğitim ortamında .98 civarında kullanılmaktadır. Bu durumda, öğretmenin ana dili doğru, etkin ve tutarlı kullanması zorunludur. Oysa, verilerde görüldüğü gibi, ses tonu uygun olan öğretmenler, tüm grubun .32'sini kapsamaktadır. Araştırma kapsamına giren öğretmenlerin hiç biri ana dili doğru, tutarlı ve

etkin biçimde kullanamamaktadır. Ayrıca tek yönlü bir ileti sınıf ortamında baskındır. Böyle bir durumda bilgi düzeyindeki istedik davranışların kazandırılması bile mümkün olmayabilir.

BIÇIMLENDİRME-YETİŞTİRMEYE DÖNÜK DEĞERLENDİRME

Her ders ve ünitenin sonunda öğrencinin yaptığı yanlışları düzeltmek, eksiklikleri gidermek, yarım yamalak öğrenmelerini tamamlamak ve öğrenciye not vermemek amacıyla yapılan değerlendirmeye, biçimledirmeye-yetiştirmeye dönük değerlendirme denir. Bu tür değerlendirmeyle, öğrenci erişisi arasında anlamlı bir ilişki vardır (Bloom 1979: 111-276). Hatta bu tür değerlendirme, öğrenci erişisini tek başına iki standart sapma artırmaktadır. Araştırma kapsamına giren 187 öğretmen yapılan itirazları dinleyip düzeltmektedir. Üstelik bu sınavlarda öğrencilere not vermektedir. Bu davranış, biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirmenin özelliklerine uygun değildir. Veriler, hiçbir öğretmenin biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirmeyi kurallara ve amaca uygun olarak kullanmadıklarını ortaya koymaktadır.

PLAN YAPMA

İlköğretimde, her öğretmenin günlük plan yapma zorunluluğu vardır. Bu nedenle 187 öğretmenin hepsi günlük plan yapmışlardır; fakat bu planlar eğitim biliminin kurallarına uygun değildir. Yalnız yasak savmak için düzenlenmişlerdir. Bunun nedenleri; plan yapmanın zor olmasından, uzmanlık ve kubaşlık çalışmayı gerekli kılmasından, öğretmenlerin yetişmişlik düzeylerinin yetersizliğinden, uzun zaman almasından, bilmisel tutum ve çalışmayı zorunlu kılmasından kaynaklanabilir.

ÖNERİLER

1. Öğretmen yetiştiren kurumlar yetişeklerini öğretmenlerde gözlenen bu yetersizlikleri giderici nitelikte yeniden düzenlemelidir.
2. Türk dili dersleri, öğretmenlerde gözlenen eksiklikleri giderecek biçimde yeniden düzenlenmelidir.
3. Öğretmen yetiştiren kurumlarda, öğretmenlik uygulamalarının yapılacağı laboratuvarlar kurulmalıdır.
4. Günlük planlar, her okul ve ders düzeyinde uzmanlar ve ilgililerden oluşan bir kurulca hazırlanıp öğretmenlere verilmeli ve onların uygulamaları sağlanmalı, görüşleri alınıp yeniden düzenlenmelidir.
5. Her ile, program geliştirme ve ölçme değerlendirme uzmanları atanmalı, bunların başkanlığında yetişek hazırlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme kurulu oluşturulmalıdır.